

86

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA



ANUL V
29

Nr. 26

KOLOZSVÁRI M. KÖZ. GAZDASÁGI AKADEMIJA
KÖNYVTÁRA

szám.

În acest număr: S'a făcut — dar nu s'a făcut... de Octavian Goga; Duminică, poezie de Nichifor Crainic; Frontul umanitarist de Alexandru Hodoș; Societatea Scriitorilor Români, de Vintilă Russu-Șirianu; Carte Poștală, poezie de D. Iov; Ravica, de Ion Gorun; Motivul național al reformei agrare în Ardeal de Ion Iacob; Optimismul melancolic de G. M. Ivanov; Variațiuni pe aceeaș temă... de Cronicarul Capitalei; Gazeta r.mată: Țiganii se sătuiră... de Nicuțică Fuziune; Însemnări: Surpriza noastră; Drepturile omului; Discreție...; Farmecul tăcerii; O biruință românească; Nedelea și regele Belgiei; Pășania dlui Goldiș; Căsătorie pe'ncercate; Încă unul; O afacere de aur; Răsfoind revistele, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

szám
Ţara Noastră



S'a făcut — dar nu s'a făcut

Povestea fuziunii național-țărăniste se confundă astăzi cu o revistă dela „Carăbuș”. Cele două congrese, care trebuiau s'o ratifice, s'au spart fără rezultat. Oaspeții, chemați la o cununie, s'au pomenit la un parastas. În taberele ce trebuiau să se unească a intrat dihonnia, amicii de ieri s'au trezit din bun senin dușmani de moarte, au fost insulte reciproce, și în ferbințeala consfătuirei prietenești, d. Alexandru Vaida a simțit dintr'odată „revolverul la tâmplă”.

Mărturisim dela început, că nu ne așteptam la această întorsătură veselă.

Oricât de bine cunoșteam pe contractanți, și mai ales ramura lor ciscarpatină, ale cărei ascunzișuri sufletești noi le lămurim în fața publicului de doi ani încoace, ori-cât de hibridă ni se părea înciocălarea de care am vorbit, totuși eram în bună nădejde că suntem în fața unui fapt împlinit, fiindcă nu ne închipuiam, că se poate suporta de cineva o asemenea doză de ridicol. Fără a acorda vre-un credit politic adversarilor noștri de subț povățuirea dlui Iuliu Maniu, ne gândeam, că din peregrinările celor cinci ani, în cari au făcut nenumărate târguri, se vor fi ales cel puțin cu descoperirea, că orice ofertă respinsă scade marfa la preț și compromite taraba negustorului. După cele patruzeci de pertractări deci, îi credeam ieșiți din incertitudine, dându-și seama că joacă ultima carte și că un hohot de râs are să-i acopere pe toată întinderea țării în cazul unui nou eșec. De-aceia, după declarațiile prealabile, după îmbrățișările și laudăroșiile publice, după redactarea comună a decalogului fatal, nouă ni se părea în mod normal că toate socotelile lor sunt făcute, și admitând fuziunea ca realizată, fără a ne impresiona de consecințele ei politice, analizăm compoziția interioară a noului organism și-i examinăm evoluția viitoare.

Ne-am înșelat, și această decepție ne reconfirmă în ideea întrezărită adeseori în lupta noastră cu comitetul de-o sută, care ne-a învățat că e mare greșală tactică să-i acorzi adversarului tău mai multă inteligență decât aceea cu care l'a înzestrat Dumnezeu, sau să-i atribui o fărâmitură măcar din limpezimea propriilor tale gânduri...

Ce s'a întâmplat?

Congresele celor două partide, chemate să ratifice contopirea ca un act formal numai, după îndeplinirea fuziunii însăși, nu numai că au refuzat agrementul lor, dar despărțirea s'a operat cu tam-tam și cu înverșunată dușmănie. Dacă adunările taberelor logodite s'ar fi ținut la olaltă, după cele petrecute e mai mult ca sigur, că scandalul ar fi luat proporțiile uneia din cele mai reușite păruieli cu care ne-au obișnuit subit cupola din dealul Mitropoliei aleșii națiunii. Congresul dela sala „Transilvania“, unde s'a instalat lagărul dlor Maniu-Vaida, pare a fi fost extrem de agitat. Cuvântarea dlui Vaida, în care se vorbește de „*infamul șantaj*“ al basarabenilor, are aierul unui rechizitoriu violent împotriva alianței. Dsa, fericit în expresii ca totdeauna, neținând seamă probabil că apa dela Karlsbad nu are nici una din însușirile isvorului Lethe din mitologia greacă, a luat postură de Caton al atitudinilor de pe vremea războiului, și-a cerut în accente de melodramă cstracizarea dlui C. Stere. Asistența a răsplătit cu aplauze această auto-desmințire postumă a cunoscutelor declarații habsburgofile iscălite de orator la timpul său în gazetele nemțești, și moțiunea votată a respins ratificarea fuziunii, însărcinând „*însă*“ comitetul să *pertracteze* mai departe, dacă partidul țărănist sacrifică pe delegatul Basarabiei. În acelaș timp subt prezidenția dlui Mihalache ni se prezintă reversul medaliei. Alipirea partizanilor de peste Prut la conducătorul lor a dat din primul moment lovitura mortală proiectului de căsătorie. Prin ruptura lor, ceata dlui Mihalache s'ar fi diminuat simțitor și fuziunea în acest caz n'ar fi însemnat decât capitularea frivolă a cămășii în fața dlui Csicso Pop. Constrânși de împrejurări deci, țărăniștii au preferat să-și salveze cohesiunea proprie și-au înscris ca dogmă inviolabilitatea dlui Stere. După toate aceste, după crâncenele înjurături din ambele părți, congresele amândouă au hotărât în *principiu* că fuziunea e de dorit și târgul slobod merge înainte...

Care e concluzia acestui tragi-comic galimatias? N'o știe nimeni. S'a făcut, dar nu s'a făcut...

Ce va fi mâine? Se mai pot reconcilia logodnicii răsvrățiți, se mai lansează alte zece puncte care vestesc lumii înfrățirea și ne spun tuturora că dragostea lor e ca o stâncă de granit? Renunță d. Vaida la rolul de intratabil luptător al ideii naționale? Renunță partidul dlui Mihalache la alesul dela Soroca? Renunță basarabenii la șeful lor, sau renunță fiul Muscelului la basarabeni? Mister pe toată linia, domnii *pertractează*. În aceste clipe penibile care e starea sufletească a celor două grupări? Ce zic preparatorii care și-au angajat prestigiul lor la celebra nuntă cu bătaie? Care e, bunăoară, situația dlui Goldiș, nașul fuziunii, asvârlit dintr'odată în fața imprecățiunilor retorice de

viteaz naționalist ale colegului său d. Alexandru Vaida? Se vor mai putea cârpi amicitțiile desfăcute, se va mai salva principiul unui front comun, sau după tendința de devorare împrumutată, manifestată cu atâta sete la cele două întruniri, desagregarea va porni la fiecare tabără în parte, ca o urmare firească a demoralizării din rânduri? Nu știm și nu vedem lămurit. După păcăleala recentă ne abținem dela orice profeție, fiindcă materialul cu care avem a face e inconsistent și gelatinos...

O întrebare sumară însă se pune în mod simplist în mintea fiecărui om cum se cade: cine e în definitiv autorul moral al acestei groaznice zăpăceli?

Scriu răspunsul aici, cu inima liniștită și cu conștiința celui mai sfânt adevăr: e șeful, domnul *Iuliu Maniu*.

Opera poartă pecetea laboratorului d-sale. Actuala derută e în primul rând o prăvălire personală, e o lovitură de grație dată legendei. După cinci ani de pipăire timidă, în cari o mare ambiție nemărturisită și-a plimbat în toate colțurile reticențele și ipocrizia, fostul președinte al Consiliului dirigint e pentru întâia-oară descoperit și împins într'o linie de perspectivă de unde țara poate să-l judece. D-sa a zămislit toată povestea sfârșită acum atât de detestabil. Dornic să-și mărească patrimoniul șefiei a primit dela început planul fuziunii și l-a executat conform tradiționalelor sale împulsuri, pe care noi, slavă Domnului, le cunoaștem așa de bine. Spirit transactionist prin eselență, fără o concepție individuală în problemele de stat și fără o specială înțelegere a mediului unde e nevoit să se miște, deținând o situație prin mici abilități și prin lipsă de personalitate, fostul secretar al consistoriului din Blaj a tratat pe rând fuziune și colaborare cu toate partidele din țară. Rezultatul a fost totdeauna nul, fiindcă la toate ocaziile pertractările s'au nămolit în nesinceritate și lipsă de voință. Acest bagaj moral și intelectual l-a călăuzit și astăzi, cu deosebirea că acum lucrurile se dau pe față și pertractantul apare în plină lumină.

Să lămurim ce s'a petrecut. Dl Iuliu Maniu știa foarte bine cine e dl Stere, de care s'a poticnit la congres. Știa din *proprie experiență* rolul fostului director al *Luminei* de pe vremea războiului. Știa și resentimentele din țară împotriva acestui rol. Totuși puritanul avocat de pe Târnave a primit alianța cu d. Stere, s'a dus în casa acestuia în mai multe rânduri, plănuind împreună contopirea și stabilind de comun acord toate amănuntele. După toate aceste, invocarea unui scrupul moral din partea plăpândului șef e un jesuitism ne mai pomenit, fiindcă înțelege ori-cine că nu s'a dus la om acasă ca să-i propuie o sinucidere prin persuasiune. Ce-a intervenit însă? După rezolvirea teoretică a fuziunii, care în afară de mirajul șefiei rămânea și pe mai departe un echivoc, întemeindu-se pe două grupări dispărute și fără nici o înrudire, s'au pornit fricțiunile din amândouă părțile. D. Stere a plecat la Chișinău să-și îndoctrineze basarabenii după metoda proprie, iar aderenții răposatului Take Ionescu rătăciți sub pulpana dela Blaj au reacționat cu pasiune. S'au pus în față două

profesiuni de credință opuse, fie-care țintind la distrugerea celuilalt. Ce-a făcut în acest timp, *șeful*, d. I. Maniu? D-sa în materie de credință ne având nimic, s'a rezolvit pentru rețeta consacrată a echilibristicii mărunte. Ca de obicei a dat dreptate și unuia și altuia, a zâmbit cu placiditate în dreapta și în stânga, „a făcut frumosul“ la toți. În vremea asta patimile au crescut, prăpastia s'a deschis largă între cele două tabere. Ce-i mai rămânea unui conducător real la o asemenea învolburare? *voința*, pe care s'o arunce în cumpănă, sfărmand sub greutatea prestigiului său individual elementele recalcitrante. *Voința* însă, știți bine, nu există în arsenalul dlui Maniu. D-sa, după vechiul tipic, s'a tras frumușel la adăpost din fața furtunii și astfel lucrurile s'au desfășurat în voia lor. Rezultatul e investit cu marca atelierului unde s'a confecționat opera memorabilă: s'a făcut, dar nu s'a făcut. D. Maniu *pertractează*...

După toate aceste, e aproape indiferent ce va urma de-acum înainte. Vom vedea și ne vom rosti. Un lucru însă e pe cale să treacă în conștiința publică: d. Maniu îmbrâncit de evenimente a ieșit de după perdea, legenda d-sale se evaporează. Țara are prilejul unei clare vederi, înlăturând formula primejdioasă a necunoscutului, care până deunăzi intervenea în combinațiile politice, încurcând situații și lăsând în urmă o continuă destrămare. E un triumf al realității, această înfrângere bruscă a obscurantismului, dar e și-o biruință morală în acelaș timp. Se ridică biruitor principiul selecționii valorilor, într'o societate pe care spiritul de aventură a obosit-o, și care cu drept cuvânt cere întronarea adevărului.

Procesul de lămurire a opiniei publice se va desfășura de-acum cu un puls mai repede, normalizarea e pe drum și nu mai așteaptă mult. De ce va fi trebuit însă, bietul Ardeal, să plătească el cu mizeriile lui această orbecăire de cinci ani?

Cât vreți s'o mai lungiți, venerabili canonici dela Blaj, cât vreți s'o mai lungiți?

OCTAVIAN GOGA



Duminică

O topitură de smaralde
Indoaie gârla 'n unde moi,
Din țărături scapă 'n val ghirlande
De troscot și trifol.

E apa scundă
Și se străvede 'n fund pietriș
Și sânt copii ce se cufundă
Și ies în limpeziș.

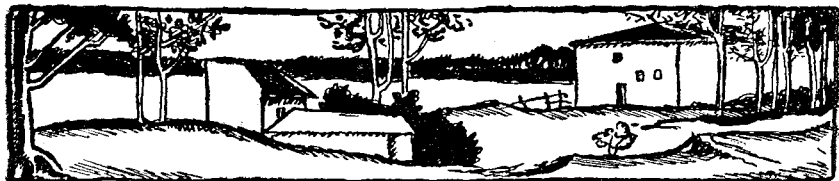
Cum răd pe unda verde care trece,
Par nuferi desfăcuți din foi,
Resfiră 'n mâini talazul rece,
Sânt veseli că sânt goi.

E soare și Duminică.
Lumina largă de pe vale
Cu cântec se cuminică:
Bat clopote duminicale.

De după norul luminos
De nu știu unde-adus
Par îngeri să privească 'n jos.
Copiii goi privesc în sus.

Și-un stol de porumbei
Din sânul cerului ferbinte
Scânteie peste apă, peste ei,
Ca niște duhuri sfinte.

NICHIFOR CRAINIC



Frontul umanitarist

— Intre dl. Mussolini și domnișoara Arbore —

Asasinarea deputatului socialist Matteotti, care trebuie să rămână pentru noi ceea ce este: o afacere internă a Italiei, a avut un ciudat ecou pe malul stâng al Dâmboviței. Dl. Benito Mussolini, șeful guvernului din Roma, s'a pomenit din senin cu dușmani personali la București. O adevărată campanie de presă, pornită cu o ciudată pasiune dela distanță, s'a abătut asupra hotărâtului conducător al cămășilor negre; acesta a început să fie mai atacat în gazetele dela noi decât însuș dl. Vintilă Brătianu. Ceea ce, va recunoaște oricine, însemnează ceva...

Mișcarea fascistă n'a fost dela început pe placul gazetelor din strada Sărindar. Șampionii viteji ai democrației române, slujitorii evlavioși ai opiniei noastre publice, n'au privit niciodată cu ochi buni triumful popularului curent de reacțiune împotriva tendințelor de dezagregare socială din Italia. Adevărat, că acest formidabil partid politic, alcătuit în primul rând din adeziunea disciplinată a foștilor combatanți, culegea pretutindeni sufragiile tot mai însuflețite ale mulțimei. Adevărat, că îndrăsnețele legiuni ale tinereței luptătoare, strânse în mână și îndrumate de o energie neașteptată, porniseră să mențină de putreziciune roadele unui război plin de speranțe. Adevărat, că valul de reînviere a mândriei naționale cuprinsese o țară întreagă. Dar ce folos! Fascismul avea un mare cusur. El jurase exterminarea agitațiilor comuniste și administra doze forțate de unt de recină pe gâtul honigmanilor de pe Tibru. Adică, stătea ca o simțitoare primejdie în drumul ideilor umanitariste.

A început, prin urmare, să se desfășoare din anumite subsoluri cu rotativă, o ofensivă susținută și concentrică împotriva Dictatorului. Cu o nervozitate îngrijitoare (cași când ar fi fost vorba despre continuarea silită a unui șantaj nereușit) folosind vocabularul rezervat până acum numai polemicelor în familie, cunoscutele tipărituri bucuștene s'au așezat să compromită cu orice preț noua concepție politică a națiunii italiene. Dl. Albert Honigman a intrat într'o polemică de unul singur cu trei sferturi din populația Italiei. O simplă ochire

de-alungul unui număr de gazetă e de ajuns, pentru a aprecia tonul și ținuta acestor timorați mîncători de fasciști. Comentînd cu febrilitate recente evenimentele externe, dl. Kalman Blumenfeld felicită călduros pe radicalul Eduard Herriot, cași cum i-ar fi un vechi tovarăș de idei, tremură pentru soarta parlamentară cam incertă a laburistului Macdonald și se năpustește cu o nepotolită furie asupra retrogradului Mussolini. Ai zice, că toată soarta Europei fierbe în retorta pricepută a acestor vînzători de șireturi de ghete, — actualii îndrumători ai părerii obștești din România întregită, — cari laudă ici, desaproabă dincoace, se entusiasmează și osîndesc deopotrivă, blagoslovind mările Tamisei și blasfemînd golful Veneției...

Ar avea dreptul însă, oricine, să întrebe, ca Mefisto din Faust-ul lui Goethe: „De ce atîta sgomot, și domnul ce pofteste?“ Pentru bucuria neînfrîntă față de căderea dlui Alexandru Millerand, (care, după cît știu, n'are nimic de împărțit cu dl. B. Brănișteanu) pentru atîta emoție epileptică alături de guvernarea pe muche de cușit a dlui Macdonald, (care nu nutrește, după cît se pare, nici o simpatie expresă pentru dl. Emil D. Fagure) și, mai ales, pentru nădejdea isterică în prăbușirea, foarte puțin probabilă, a dlui Mussolini? (care nu reprezintă niciun pericol iminent pentru stomacul încăpător al dlui Leonard Paukerow).

Răspunsul nu e greu de dat. Toate aceste călimări călătore, incomplete aclamatizate între hotarele unde s'au refugiat în căutarea norocului, tremură la fiecare adiere venită de dincolo de hotare. În tâmplările din Italia, cași peripețiile politice din Franța, nu-i pasionează în funcțiune de rubrica telegramelor dela „Ultima oră“. Ei se tem grozav de un Mussolini românesc și-și închipuie că-i pot tăia drumul cu ajutorul vreunui Macdonald din Sân-Mărtin. Ei presimt și la noi, cu instinctul sigur al musafirului în nesiguranță, preludiile unei guvernări de autoritate, năzuința generală spre o schimbare radicală a sistemelor de astăzi, valul puternic al ideii naționale biruitoare. Revărsarea unei acțiuni de reculegere a forțelor noastre autohtone cu svîrlirea peste graniță a tuturor aventurierilor, cu întărirea spiritului de solidaritate românească și cu restabilirea echilibrului normal între străinii, cari s'au obișnuit prea mult să ne exploateze, și băștinașii, cari au fost prea adeseori socotiți drept figuranți, — iată perspectiva îngrijitoare pentru făuritorii de opinie publică din strada Sărindar. Aceștia își dau seama de frămîntarea care fierbe în jurul lor și calculează din timp nenorocirea care se apropie de teigheaua fiecăruia. Măsurile de apărare le vedem desfășurîndu-se în fiecare zi înaintea noastră. Niciun argument nu e nesocotit, și, în primul rînd, exemplul străinătății e aruncat în cumpănă cu toată greutatea, de către cunoscuții agenți comerciali ai europenismului.

Frontul umanitarist s'a înșirat în linie de bătaie, și-a așezat sentinelele pe maldăre de hîrtie maculatură, și s'a hotărât să oprească la vamă orice pilde periculoase: — „Pe aceea nu se trece!“

* * *

Cazul dşoarei Ecaterina Arbore a răsturnat povestea şi pe faţa cealaltă. Frontul umanitarist şi-a întors bateriile spre dl. Ion I. C. Brătianu. O lună încheiată au strigat ţigănuşii de pe calea Victoriei indignarea dlui Brauer împotriva unei expulzări revoltătoare. Iar am auzit vorbindu-se de drepturile omului, iar s'a invocat sfântul nume al democraţiei, iar ni s'a aruncat dinainte înfierarea presupusă a Europei civilizate şi sentimentale. Trimiţând pe dşoara Arbore înapoi, în Republica Sovietelor, de unde abia sosise, guvernul a rănit din nou, adânc, inima dlor Honigman, Paukerow şi Brănişteanu. Indârjita comunistă, care a fost poftită să se reîntoarcă la Moscova, ar fi putut să apară în ochii multora drept o tovărăşe de principii a ilustraţilor eroi ai îndrănelii de cugetare, cari, ocrotind martirajul unei iluminate, şi-au apărat propriul lor crez, propria lor ideologie, propriile lor idealuri.

Dar de unde! Niciunul dintre toţi aceşti gălăgioşi n'a sacrificat vreodată ceva, cu atât mai puţin însăş pielea lor, pentru o credinţă. Pricepuţii profitori ai naivităţii româneşti, până mai ieri muritori de foame pe la uşile redacţiilor, sunt toţi până la unul burghezi ghiftuiţi, proprietari de automobile şi fericiţi milionari. Ei ridică, pe patru coloane, în faţa publicului, protestul lor indignat împotriva barbarelor procedee guvernamentale, dar paşii lor tainici se strecoară, cinci minute mai târziu, în anticamera dlui Al. Constantinescu, unde toate neînţelegerile, la urma urmelor, se aplanează într'un chip mulţumitor. Frontul umanitarist nu e chiar atât de greu de străpuns...

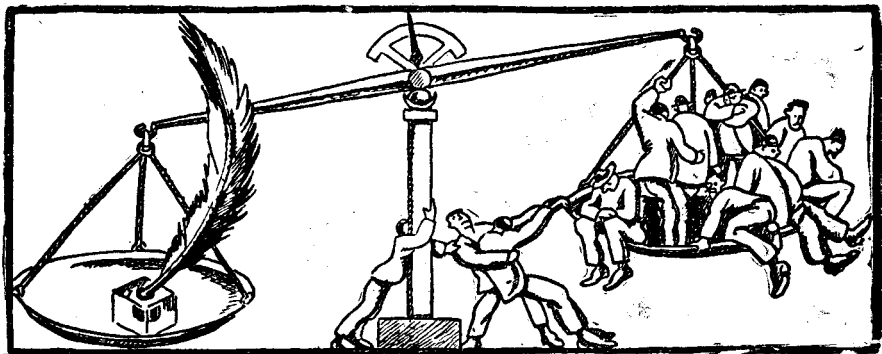
Trebuie să fim lămurii odată, prin urmare, şi cu această sinistă farsă a gazetăriei dela noi. Căci, nici un cuvânt din câte se imprimă acolo, în tiparniţele cari se închiriază pe rând, tuturora, — şi nouă, dacă am vrea, — nu e expresia sinceră a unei convingeri. Negustorii cari s'au instalat de-alungul tarabelor, ca şi mercenarii care-i slujesc dispreţuindu-i, nu sunt nici cu dl Painlevé, nici împotriva generalului de Rivera, nu se prăpădesc de dragul catehismului socialist, după cum nu au nimic de împărţit cu doctrina naţionalistă. Idei, convingeri, programe? Marfă ieftenă, nimicuri strălucitoare, patimă indiferentă, pentru care numai cei nepricepuţi se bat, îşi risipesc nervii şi se trudesec fără răsplată. Întrebarea este alta. Cum se pot mântui mai bine interesele negoţului? De unde soseşte câştigul cel mare şi din ce parte vin riscurile?

Aplicaţi această reţetă şi veţi avea cheia situaţiei. Veţi vedea că „Liga drepturilor omului“ e o firmă admirabilă, la adăpostul căreia se pot aranja anumite afaceri cu generosul capital internaţional, în vreme ce fascismul, de orice origine ar fi el, poate să arunce la un moment dat prăvălia în aer, cu o simplă lovitură de picior.

— „Jos, deci, cu Mussolini“... Biata domnişoară Arbore!...

Aţi înţeles?

ALEXANDRU HODOŞ



Societatea Scriitorilor Români

O profesie și un ideal

Strigăte au pornit de mult și din multe părți. Dar s'au pierdut în deșert. Deșertul trebuie umplut. Pricinile care au răslețit acele strigăte în gol trebuiesc ucise sau înlăturate.

Unele sunt îndărătnice ca uscăturile greoaie din pădurile bătrâne. Pentru acestea e nevoie de secura care să le doboare crunt, din rădăcină.

Altele sunt subtile, întortochiate, ascunse și dificile ca spinii, cu perversități de viespe ai trandafirului de lux. Acolo e nevoie de foarfeca isteasă și fină a abilității.

În ziua când breasla care reprezintă profesia cea mai nobilă — a scrisului — convinsă și înțelegătoare se va hotărâ să se grupeze, strâns ca un singur trup, în jurul unei personalități și a unui steag, care vor concretiza acțiunea de linie mare, în sensul pe care-l sugerăm mai sus, în ziua aceea se va face, nu un pas, ci un enorm salt spre realizarea unei ținte menite să schimbe matca istoriei noastre culturale.

*

Să privim deci chestiunea scriitorimii în strict și condesat rezumat. E destul de limpede în linii generale, ca să poată fi pe de-a'n-tregul înțeleasă.

1. Problema materială.

Cu aceea a unui chelner, de pildă, sau a unui agent de bursă cu o clasă ori două primare, nici nu încercăm să asemuim situația materială a scriitorului.

Câştigurile celor dintâi sunt pur și simplu princiare față de ale sale.

Ar fi de altfel și jignitor. Deaceia, vom considera pe cei care ar putea fi mai curând apropiați de scriitor: pictorul, sculptorul, muzicantul, cântărețul.

Câştigul — luat în medie — al oricărui din aceștia, pe *o singură lună* întrece maximumul ce-l poate încasa un scriitor pe un *volum* care reprezintă, tot în medie, munca de *un an întreg*.

În asemenea condiții, scriitorul aleargă după diferite îndeletniciri în afară de arta sa, pentru a încerca să-și capete strictul necesar. Sistemul acesta de viață, frântă și penibilă de continuu provizorat, îi roade, îi fărâmițează ca o boală însăși centrul personalității lui: puterea de creație, munca lui profesională.

2. Situația morală.

Indiv dual, e pe de-a 'ntregul legată de cea materială, se înțelege dela sine. Ca breaslă vorbind, e de asemeni, îndestul.

E mai limpede dacă o formulăm într'un singur cuvânt: *prestigiul*.

Deputatul nul, gângav și de multeori quasi-analfabet (nu vrem să spunem prin asta că nu sunt destui deputați de mare valoare și de strălucită inteligență) ajuns acolo prin diferite mijloace lăaturalnice sau prefectul săltat la înalta demnitate în împrejurări umbroase, deschid cu aroganță toate porțile, își preumblă însemnata lor persoană în limusina care trece însoțită de cortegiul salutarilor obsecchioase.

Aceeaș burghezie cu stare, sau pătura pestriță de sub ea, care consideră precum spuneam pe cei amintiți, spune cu un rictus de dispreț în colțul gurii: „Domnul cutare? Eh, un poet“... Cât despre cei de sus, conducătorii politici, de foarte puțină vreme — și așa, mai mult sub imperiul unei contagiuni de care nu-și dau bine seama — au început să-și spună că poate scriitorii aceștia au cel puțin tot atâta importanță cât un discurs de mâna a doua.

3. Forță.

Chestiune iarăși strâns legată de cele două dintâi.

Omul politic are partizani, posedă ca un fel de gir, numărul său de alegători, legăturile sale, influențele de care dispune.

Financiarul, precum se știe.

Meseriașul are soliditatea răspândită a sindicalismului său vârtos prin număr, are recunoașterea necesității rendementului său profesional pentru comunitate.

Fiecare din aceștia, are *o forță* pe care se reazemă, care îi dă putere, încredere, posibilități.

Scriitorul, *la noi*, unde nu există tradiție culturală care să-i poată recunoaște cel puțin un oarecare apostolat, n'are nici o forță sau aproape nici una.

* * *

Concentrat, aceasta e situația.

Starea *materială*, *prestigiul*, *forța*, trebuiesc cucerite cu *luptă*, iar nu așteptate ca un firesc dar al unui problematic viitor.

Spuneam la început că saltul mare se va face când scriitorimea se va grupa, unanim, în jurul unui steag și a unei personalități capabile să concretizeze în acțiune marile deziderate.

Socotind cele ce s'au spus, alegerile care s'au făcut și făgăduelile care s'au auzit la adunarea generală anuală a *Societății Scriitorilor Români* dela 15 Iunie, am putea spune că acest salt s'a făcut.

Steagul de care vorbeam nu poate fi decât *Societatea Scriitorilor Români*, iar personalitatea dlui Octavian Goga, în jurul căruia adunarea a votat noul comitet de conducere, este fără îndoială aceea care va concretiza o mare acțiune în sensul de mai sus.

Dacă forțele se vor grupa, unanim, avide de înfăptuiri și calde de încredere, cele trei chestiuni de căpetenie vor putea fi atacate cu mari sorți de izbândă.

Atunci, prin cucerirea altor condiții de editură, altor condiții de colaborare, printr'un „*faire valoir*“ așezat pe baze serioase, situația *materială* a scriitorului va intra în *altă fază*.

Prin însăși natura acestei acțiuni, prin mijloace de fond și de suprafață, *prestigiul* scriitorului se va închea în opinia publică.

Prin clădirea altor baze de *solidaritate profesională* prin largi măsuri de *consolidare* și mai cu seamă prin crearea unui mare curent de *răspândire* a scrisului și prin *contactul cu masele*, în cea mai întinsă accepție a cuvântului, scriitorul se va putea răzema pe o *forță* și încă pe una mai mare decât se credea.

Și-atunci, vom sta altfel de vorbă.

VINTILĂ RUSSU-ȘIRIANU





Carte Poștală

Aceleiaș

Toamnă... Noapte... Crisanteme ude...
Un cimitir de candeli... Rar s'aude
Rămasul bun al frunzelor ce mor
Ca un rănit ce strigă ajutor.

S'au adunat copacii — trist norod —
S'asculte-al toamnei dureros prohod,
Se tânguesc femei par'că pe drum
Și moartea umple noaptea de parfum!

Intreaga fire pare un spital
Acoperit c'un cer bolnăv, opal,
Unde pe paturi veștede de foi
Muri-va azi iubirea dintre noi!...

Soroca

D. IOV



Ravica

Poate Reveca, ori Reveica, vrea să-i zici dumneata...

— Nu, domnule, Ravica, noi așa-i zicem, că așa-i zicea și nași-sa, notărășița dela noi din sat, doamna Ravica a notarășului, care a botezat-o...

— Și nu vrei s'o lași?

— Apoi cum s'o las, domnule, că e crudă încă, abia a împlinit șapte ani la Ispas ce fuse, — ce știe ea, un copil acolo, numa' ce-o strica oare câte ce pe ici și'oi păți-o cu dânsa...

Ravica se strânsese lângă marginea canapelei și se uita cu ochii vii, mari negri, speriați, în așteptarea hotărârii soartei sale.

Dis-de-dimineață femeea venise, tocmită la spălat cu ziua, și cum și bărbatu său găsisse ceva de lucru și trebuia să lipsească d'acasă, ea luase cu dânsa și copila.

Toată ziua Ravica a studiat spălătoria, bucătăria, sofrageria, și un moment i-am zărit mutra pușintică și ochii, curioși întâi, apoi rușinați, la ușa cu geamuri a biroului meu. La masă, fiică-mea îmi spune:

— Știi ce-am pățit cu fetița asta a spălătoresii? A venit și s'a tot uitat la mine cum directeam prin odae, apoi odată numai ce s'a apropiu, se lipește de mine, și cu ochii în pământ: — „Domnișoară, zice, eu vreau să fiu slujnică la matală“... — „Slujnică, tu? că ești numai cât un șoricel“, îi zic eu. — Dar ea ridică ochii la mine: — „Ba să mă iei, domnișoară, că învăț eu, — da' știi, să fiu slujnică adevărată la matală. Să mă trimiți în piață, să-ți aduc tot ce trebuie, să mă pui la bucătărie, să spăl vase, să mătur prin odae, să mi-arăți să fac și bucate, tot, tot, știi, să fiu slujnică adevărată“... Am râs, ce era să fac? — și i-am spus, ca să scap de dânsa: „Bine, bine, o să vedem, — dacă te porți bine până diseară și nu-mi cotrobăești prin toate părțile“...

Ei, dar Ravica a luat lucrurile în serios; ea s'a purtat bine până seara, iar când mamă-sa a vrut s'o ia de mână s'o ducă acasă, s'a smâcit, dâcoasă, și s'a grămădit lângă canapea în colț, cât nu i se mai vedea decât broboada galbenă cu flori, și ochii mari, negri și încruntați de sub broboadă:

— Eu nu mă mai duc cu tine; eu rămân aici...

— Vai, tu, zăludo, hai, că minteni îți dau v'o câteva...

— Lasă fata, zic eu, văzând că îi caută mâna s'o smâcească. S'o luăm cu binișorul...

Astfel am aflat apoi numele și biografia Ravicăi și a părinților ei, doi bieți oameni pribegi încoace de pe la Mediaș și trăind ca vai de lume din lucrul mânilor. Ravica era încă în fașă când au adus-o.

— D'aia zic eu c'a rămas numai atâtuța, — îmi esplică mamă-sa, — că la noi pruncii îs mai mari, la șapte ani; da'un drac încă s'o ales din ea, că ai noștri sunt și mai astâmpărați...

— Ei las-o, zic eu, — las'o acuma aci, că nu i-o fi rău cu domnișoară. Când s'o sătura, o să vii să ți-o iei acasă. De-o strica ceva, să n'ai nici o grijă, că n'am să vă apuc de nimica...

— Da'oarece plată i-o da domnul?... îngână înșfârșit femeea, înduplecată.

— Lasă că i-om da și plată, — cum de nu? Doar are să ne fie slujnică adevărată nu glumă!

Și așa a intrat Ravica la stăpân.

* * *

Domnișoara e foarte mulțumită cu ea; ca o sfârlează se învârte peste tot, de toate s'apucă și — le lasă în jumătate. Domnișoara e mulțumită, toțiuși, nu atât de treaba pe care o îplinește Ravica, cât de ciripitul ei veșnic, de forfoteala de drăcușor neastâmpărat cu care umple casa de viață și de mișcare.

Se ceartă cu zarzavagii pentru cincizeci de bani nepotrivire la preț, le cercetează balanțele, cât ai crede că se și pricepe cu adevărat la controlarea lor, ocărăște pe găzar că n'a umplut bine tinicheaua, bagă de seamă la lăptăreasă să nu scrie mai mult de o gogoșe cu creta după ușă, — câte nu face, mă rog? — Fără dânsa mai că nu ne-am mai putea închipui cum ar merge gospodăria!

De „domnu“ are un mare respect, mai ales când îl vede stând la masă și scriind. — „Așa-i domnișoară, — și a dat cu socoteala într'una din zile, — că atunci când scrii te gândești la ceva, apoi acela care vede scriitura știe la ce te-ai gândit“? — „Firește“, — i-a răspuns domnișoara fără să-i dea prea multă băgare de seamă; dar Ravica a rămas gânditoare, și în căpșorul ei și-a însemnat o învățătură mai mult.

Odată mă întorc acasă și o văd cam plânsă în ușă. — „Ce-i? o întreb; dar ea nu mai râde ca de obicei scuturându-și cărlionții de sub broboadă, ci fuge rușinată. — „Să vezi, îmi spune fiică-mea, ți-a scris o scrisoare“... — „Ravica? de când a învățat să scrie?“ — „Uite“. — și îmi arată pe birou un sfert de hârtie, împetriștată toată de sus până jos cu linii ondulate, unele mai apăsatate, altele mai șterse, — un sbucium întreg sufletesc, desfășurat acolo într'o însemnare închipuită de un căpșor necăjit.

— Ia să văd, îmi zic, am să descifrez eu ce mi-a zis Ravica aici? Și o chem.

— Apoi cum e, Ravico? Te-a certat domnișoara?...

Ravica pleacă ochii și-și frământă colțul șorțisorului.

— Dar tu nu ești de vină, nu-i așa? Tu ești o fetiță cuminte, și dacă ai stricat ceva, s'a întâmplat, dar tu n'ai vrut, — a căzut așa de pe masă farfuria... la să vedem, farfurie a fost?

Și mă fac că-i citesc scrisoarea.

— Pahar, șoptește ea, ușurându-mi citirea.

— Da, așa, pahar. Nu e un lucru așa de mare. Dar altă dată o să bagi de seamă mai bine; o să spun domnișoarei să te ierte acuma, să nu te mai dojenească și să fie iar bună cu tine...

Ravica zâmbește printre lacrimi și-mi aruncă o privire plină de recunoștință. Apoi se învârtește ca un titirez și o sbughește pe ușă afară.

De-aici îi aud gurița ciripind la domnișoara:

— Vezi, domnișoară, c'ai zis că n'am scris bine? Vezi că tot a priceput domnu'...

Și iar e pace, bucurie și forfoteală de șoricel șșebiu în toate părțile.

ION GORUN





Motivul național al reformei agrare în Ardeal

— Greșelile regimului actual —

Din punct de vedere al intereselor noastre naționale, în cursul aplicării legii agrare s'au făcut următoarele greșeli:

1. Prin operațiunile de exproprierie *proprietatea mare românească existentă în Ardeal* a rămas aproape *desființată*. Dacă ar fi existat o înțelegere a situației, această proprietate s'ar fi putut salva, însă regimul actual a socotit să bată recordul ajuns de unguri pe vremuri. Atunci a mai rămas 3% din proprietate. Această proprietate a fost desființată de guvernanții de azi ai țării. Proprietarii români au fost supuși unei exproprieri riguroase, în vreme ce conții, baronii și magnații pământului din Ardeal, pe alte căi și-au refăcut moșiile lor în Ardeal. Va sosi timpul când voi arăta o statistică despre aceasta tristă realitate.

2. Prin felul lucrărilor de exproprierie s'a oprit sporirea proprietății mari românești din Ardeal, pe cale evolutivă. Era o normă de elementară rațiune ca să se admită, să se încurajeze și să se îndrumeze evoluția agrară în direcțiune națională, ca astfel să se sporească și pe această cale patrimoniul național. Actualii guvernanți însă n'au înțeles această rațiune și în contrast cu dispozițiunile legii au oprit orice evoluție agrară.

Prin oprirea evoluției agrare, clasa intelectuală din Ardeal a fost împiedecată în așezarea ei economică. Această clasă nu este nici comercială, nici industrială, nici capitalistă, astfel în noua configurație de stat așezarea ei economică era cu totul îndreptată spre pământ. Chiar interesele noastre naționale au justificat cu totul această așezare. Aici în cadrul categoriei de proprietate mare trebuia așezată această clasă socială prin încurajarea unei evoluții agrare naționale conștiente. Nu s'au făcut. Azi clasa intelectuală română din Ardeal este cu totul pauperizată și fără posibilitate de a se reface curând. Se sbate în cele mai mari lipsuri și este cu totul dezorientată în lupta economică, ce se desfășură înaintea ochilor noștri. Este o mare greșală a nu utiliza în această luptă puterea extraordinară de conservare a acestei clase, care în trecut a dat dovadă strălucită despre puterea ei de rezistență.

Prin oprirea evoluției agrare s'a fixat pe loc proprietatea mare din

minoritate. Impiedecată fiind trecerea integrală a moșiilor din mână în mână, proprietarii străini au așteptat exproprierea, în cursul căreia prin intervențiile păcătoase ale unora, în multe cazuri au reușit să-și refacă proprietățile lor. Rezultatul este, că azi în raport cu trecutul avem mai mulți proprietari minoritari decât români, deoarece numărul proprietarilor minoritari n'a scăzut în proporția în care a scăzut acela a românilor.

În loc ca executarea legii agrare în Ardeal să fi însemnat o descălecare, ea în realitate a însemnat desființarea proprietății mari românești. Sfârșitul este, că proprietatea mică a minorității este complectată cu o proprietate mare, care se adaptează situației schimbate și așteaptă mereu o altă soluție. În acel timp, proprietatea mică românească a rămas izolată, și fără sora ei cea mare. Evident, în ochii unor spectatori inconștienți aceste lucruri nu sunt importante, deoarece nu-le pot aprecia, însă importanța lor nu poate scăpa acelorora, cari prevăd dezastrul național, ce fatal va urma.

3. S'au șters privilegiile „Băncei Agrare“, și prin acesta s'a înlăturat posibilitatea acestei instituții de a-și împlini rolul pe care-l avea în organizarea proprietăților din Ardeal și în îndrumarea evoluției agrare naționale.

Interesele ungurești au fost servite de patru mari institute ungurești, cari au avut un rol important în evoluția agrară. Aceste institute erau chemate să sprijinească proprietatea ungurească. „Banca Agrară“ a avut chemarea să înlocuiască aceste institute și astfel la rândul ei să sprijinească și să sporească proprietățile românești. Actualul regim n'a înțeles acest lucru și scurt a ras obiectivul acestei instituții, deoarece după vederile lui, n'are importanță sporirea proprietății românești în Ardeal.

* * *

Din punct de vedere economic sunt următoarele greșeli:

1. Trecerea bruscă și fără nici o nivelare dela sistemul proprietății latifundiare la sistemul trienar, — de unde urmează o creștere continuă a producției agricole. Operațiunile de expropriere, făcute cu mare grabă, au nimicit orice siguranță și stabilitate la proprietatea mare, iar în acelaș timp proprietatea mică n'a putut satisface obligațiunile de producție, care îi revin cu trecerea pământului cultivabil în cadrele ei. Proprietatea mare nu produce, deoarece nu știe ce aduce ziua de mâine, iar proprietatea mică nu produce, deoarece n'are încă însușirile necesare.

Actualul regim trebuia să pună la oparte considerațiunile de partid și să înfăptuiască exproprierea având în vedere nivelarea trecerei pământului din o categorie de proprietate la alta, deci mai lent și mai sistematic. În acest caz n'ar decrește și n'ar degenera pe zi ce merge producția agricolă.

2. Descomplectarea structurii de drept a proprietății mari din Ardeal. Prin regularea proprietăților făcută în Ardeal, proprietatea mare a fost grupată în mod rațional pe teren, iar prin sistemul de evidență

tabular a fost fixată în mod clar în foaia funduară. În urma acestora, proprietatea mare a primit o structură specifică și de drept și economică. Prin felul exproprierei, și mai ales prin analfabetismul organelor de aplicare, această structură de drept și economică a proprietății a fost cu totul descompletată. În urma exproprierei, în unele cazuri nici nu se mai poate constata, dacă a mai fost acolo și comasare. Descompletarea pe teren a proprietăților, evident, are repercurșiuni și asupra gradului de exploatare agricolă.

3. S'a lărgit prea mult etatizarea întinderii din proprietatea mare, — astfel ea n'a fost redusă în mod rațional, ci distrusă. Aici este locul să amintim chestia absenteismului. Se face un joc frivol pe această temă. Prin exproprierea integrală a terenelor cultivabile, fără deficiențele economice, pe deoparte se pierd mari valori, de altă parte fără aceste edificii înființarea de proprietăți mijlocii se prea îngreoaiază. Absenteismul fiind o calitate personală a proprietarului, trebuia judecată în persoana actualului proprietar. Astfel văzută această temă, și întregită cu admiterea evoluției agrare, va adauga mult la succesul preconizat din punct de vedere național. Dispozițiunile legii prevăd această soluționare și interesele naționale chiar o reclamă.

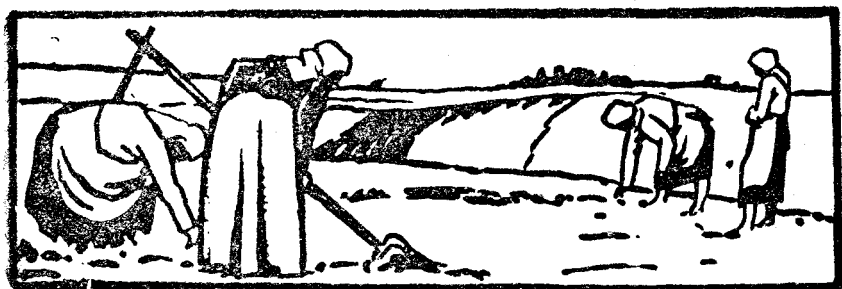
Organizarea proprietăților în vechiul Regat lasă mult de dorit. Dumnezeu a dat mult și din belșug, omul puțin a mai adaus. Astfel, toate merg după metode vechi, progresul e mai puțin. Politica agrară a țării s'a mărginit la repartizarea pământului, habar n'a avut și de organizarea ei. Frații noștri din vechiul Regat au făcut ce au știut. Munca lor agrară o vedem azi, este o realitate pe care nu o poți schimba cu o frumoasă cuvântare. Fără supărare și în mod obiectiv trebuie constatat, că frații noștri din Regat n'au fost cei mai competenți să desăvârșească organizarea agrară din Ardeal.

Regimul actual a socotit cu cale să execute legea agrară din Ardeal fără colabărarea ardelenilor. Organizarea organelor de aplicare s'a făcut fără elemente ardelenesti. Președinții comisiilor de ocoale și președinții comisiilor județene sunt magistrați din vechiul Regat. Ici-colea mai vezi câte un ardelen, tocmai ca să fie câte unul. Autoritățile venite din vechiul Regat nu sunt însă pregătite în materie agrară, ele nu cunosc starea juridică de aici, sistemul de evidență, structura de drept și economică a proprietăților, deci sunt cu totul neorientate; elementele ardeleni sunt în cunoștiință de cauză; înaintea ochilor lor s'au organizat proprietățile sub regimurile ungurești, deci sunt mai orientate asupra problemei întregi. În astfel de împrejurări era ceva firesc ca ardelenii să fie chemați în organele de aplicare a acestei legi.

Pentruce nu s'a făcut acest lucru? pentruce s'au înlăturat ardelenii la executarea legii agrare din Ardeal? Cei grupați în jurul acestei reviste au dreptul la această întrebare.

Am schițat aci greșelile de executare a legii agrare sub regimul liberal. Rezultatul întregii acțiuni săvârșite de el în materie agrară se poate rezuma în: *Desconsiderarea și periclitarea intereselor noastre naționale și descompletarea organizării agrare din Ardeal.*

ION IACOB



Optimismul melancolic

O concepție și un exemplu

În „Cuvântări către surzi“, cunoscutul scriitor italian Guilelmo Ferero, răstoarnă beatitudinea lumii noastre — a acesteia de după războiu — făcând o aspră critică spiritului și realităților ei.

Ferero e cunoscut ca un istoric al Romei, istoric-artist, care evoacă în tablouri plastice, apropiindu-ni-le, veacurile trecute; e un portretist social, care a putut să alătore epoca de degenerare a lumii antice lângă epoca noastră contemporană, și cu intuiție profetică să prezică încă la începutul anului 1914 catastrofa morală a spiritului Europei.

În noua sa carte, Ferero se adresează „către cei surzi“, către noi toți, arătându-ne cauza și înfățișarea degenerării noastre. Făcând considerații filosofice asupra veacului al 19-lea, rămânând mereu artist, el scrie: „Cel mai fericit veac începu dela câmpul de lângă Waterloo și se sfârși pe țărmurile Marnei“.

Ce-l face pe Ferero să idealizeze acest veac? Căci doar urechile noastre aud încă nu numai tumultul atâtor războaie, a atâtor lupte civile, a atâtor suspine — (nu fu zdrobit proletariatul în toate încercările lui de a se afirma politicește?) — ci ca o respingătoare notă, auzim și acum răgăitul de îmbuibare a unei clase, care se ridicase pe nedreptăți, schimonosind ideologia burgheză a lui Guizot.

„Acest veac fericit — al 19-lea — a fost veacul ordinii, al întăririi dreptului, al liniștei civile, deși credea în războiu și în revoluție. Revoluția franceză, e începutul, bolșevismul rus e sfârșitul“ — scrie Ferero. El găsește că deosebirea între cele două revoluții nu e numai în formele statului. Revoluția franceză e: „calitate aleasă“, e avânt creator, e o vivificare a industriilor, a muncii, a științelor, e o eflorescență a vieții. În schimb, bolșevismul apocaliptic e cantitate în loc de calitate, e pasiune în loc de rațiune; e necesară munca multor generații

ca să se ridice viața, ruinată de bolșevici. Ferero cunoaște — și asta dă preț cărții lui — istoria Rusiei politice și intelectuale. De pildă, Ferero e informat că absolutismul vechiu — și nu numai cel țarist — nu avea bani, nu avea soldați destui. Bolșevicii, în schimb, au reușit să adune în câteva luni mulțimi înconștiente, ca să formeze o armată apărând patetic o iluzie. Cine e de vină?

Ferero e paradoxal: de vină e „iluzia libertății“, care scapără ademenitoare la sfârșitul veacului al 18-lea. Până la revoluția franceză omenirea nu era chinată de mirajul libertății. Nu era chinată, de acest miraj, e adevărat, dar nu cunoștea serviciul militar obligator, nu cunoștea munca de rob, — ce o facem noi acum în dosul iluziei libertății, — nu știa apăsarea strașnică a statului modern.

Ferero e și mai paradoxal: „adevărata slăbiciune a statelor contemporane e forța lor“. Nu e acesta paradoxul istoriei moderne? Căci „libertatea“ (vai, dacă ne gândim serios, libertatea întotdeauna trebuie pusă în ghilemele) a provocat o producție nelimitată, născând consumația rapace și nedreaptă a unora, desfundând în sufletul burghezului avântul spre plăceri, spre bogății, spre voluptăți costisitoare și mocirloase, deci adevăratul tiran nu e capitalismul ca un factor productiv, care poate să fie dirijat cuminte, spre folosinți umanitare, ci „monstrul de fier“, mașina, care aruncă produse tot mai mari și mai luxoase, pentru o mai păgână îmbuibare cu ele.

Lumea are prea mulți bani, lumea e bolnavă de „boala banilor“. Banii „mântuie și vițiază, ațăță virtutea, dar se abandonează — cu împrumut — vișiiului; ei servesc laolaltă și pe Dumnezeu și pe Satana“. Iar când se depreciază, ca acum, după războiul, trezesc necesitatea voluptăților, „obișnuind milioane de oameni, cari șapte ani mai nainte trăiau modest, la lux, desfrânare, lăcomie și lene...“

Pot să audă, pot să nu audă surzii, dar Europa se stinge, Europa e o falită, e neputincioasă, e desfrânată, e foarte săracă, deși se afundă în toate felurile de valuri bănești, de hârtie, de ce vreți. Starea morală a Europei e tristă, e cea mai tristă acum, din câte cunoaște istoria.

Ferero ne arată înfățișarea politică a Europei, și aici e poate și mai atrăgător.

Războiul și revoluția au născut credința în dictatură, care, acum a încetat să fie, pentru unele minți „o doctrină politică, ci a devenit o credință religioasă.“ Amăgită de exemplul Cremlinului, sedusă de frazeologia demagogică a Moscovei privitor la dictatura proletariatului, Europa a crezut în puterea mântuitoare a dictaturii. Iar cei ce cred în dictatură, așteaptă minunea, însetează să vadă pe făcătorul de minuni.

* * *

„Oricâte, și oricât de mari ăr fi defectele democrației, mai ales în statele mari, epoca noastră poate să aleagă: sau numai regimul lui Lenin, sau numai regimul reprezentativ. Chiar și dictatorul, dacă nu vrea să imiteze chipul rusesc, trebuie să fie acum exponentul voinței poporului“. La asta a ajuns Ferero, după atâtea strașnice umblări prin

boalele Europei contemporane. Și mai spune: „Afară de regimul reprezentativ, rămâne numai dreptul pumnului“. Prin urmare, suntem condamnați să rămânem veșnic în parlamentarism.

„Nefericirea Europei nu provine din pricina Parlamentelor, ci *dela noi toți*. Ordinea se va întoarce în lume nu atunci când în toate capitalele se va găsi dictatorul cu sabia în mână, ci atunci când noi singuri vom putea răspunde la întrebarea: ce vrem — războiul sau pace? Putere sau perfecțiune? Forță sau drept? Bogăție sau libertate?“

Suntem martorii unei crâncene lupte între optimism și pesimism. Ferero crede că va birui Ormuzd, zeul binelui, duhul optimismului. Să credem și noi în civilizația nouă, utilitatea căreia s'a verificat prin nesfârșitele noastre suferinți, această nouă civilizație „care va topi lăolaltă și morala creștină, și cunoștințele Apusului, și înțelepciunea Răsăritului“.

Credința în această nouă civilizație e: „*optimismul melancolic*“. Inspăimântați de războiul, zdrobiți de ruinele și deziluziile ce le-a făcut în sufletele și în viața noastră bolșevismul rus, nu putem ajunge de cât la *acest optimism*. Optimismul melancolic — Ferero a numit așa, această serioasă stare sufletească a celor ce s'au rânduie sub steagul lui Ormuzd — nu va înșela masele, cum înșală demagogii ușuratici, afirmând în fiecare zi că totul se va îmbunătăți, fără să spună cum, fără să arate un fapt. Acest optimism melancolic ne obligă să fim organizați în societate, pe o cheltuială de energie creatoare, izbind cu piciorul în lături tot ce se aproprie de noi — sub oricare formă — din laboratorul de seducții a utopiștilor bolșevici din Moscova...

* * *

Mă odihnesc cu mintea, sfârșind ultima pagină a cărții fermecătorului scriitor, căutând un exemplu epuizat pentru aceasta frumoasă și împrăștiată concepție. Caut în politica internațională. Vor fi fost concepții foarte înălțătoare, în antichitate, despre politică. Concepția clasică despre politică e suficientă, dacă s'ar înfăptui: politica e arta de a governa. Nu, astăzi politica e curajul de a governa, căci acțiunea de a governa trebuie îndreptată spre un constructivism special. A governa, dar spre ce scop? Conștiința omenească ne răspunde neîndoios: *gubernare spre a ferici omenirea prin cultură*. Nu prin altceva, prin cultură! Astăzi politica pare a fi devenit arta de a face rău. Excepțiile cari luminează ca niște sori deasupra arenelor politice — confirmă regula generală. Una dintre aceste excepții e fără îndoială președintele Statelor Unite, Coonage. El este reprezentantul concepției lui Ferero, a optimismului melancolic. Deși guvernează în calitate de om politic, e mai mult om de cultură de cât politică. Wilson a fost un pacifist visător. Coolidge e un idealist activ. Apariția lui în lumea politică nu ca om politic, ci ca om al culturii active, e încă un triumf al intelectualității splendide și nemuritoare a scriitor și orator. Intelectualii de pe întreaga planetă, cari au...

au intrat, combativi, în câmpul de realizări, îi cunosc avântul. Câteva citate din cartea lui Coolidge, — discursurile lui, tipărite în volum în 100.000 de exemplare, — ne confirmă încredințarea că *dacă omul politic — cum îl cere acum timpul nostru, — nu e un om de cultură, devine involuntar un răufăcător pentru contemporaneitatea sa, mai primejdios decât un bandit de drumul mare.*

Vorbind despre Lincoln, în timpul căruia se făcu liberarea sclavilor în America, Coolidge spune:

„Totul în jurul leagănelui lui era sărac și modest, exceptând ceea ce face izvorul fericirii tuturor oamenilor mari — iubirea unei mame minunate. Când ea muria, în frageda lui copilărie, din culcușul mortuar al sărăciei umile, îmbogăția pe fiul său cu splendoarea. Și nu se poate sărbători o zi de naștere dacă uităm să amintim pe mama!“ Coolidge ajunsese președintele Senatului Statelor-Unite. Atunci vorbi:

„Nu sunt oamenii cari fac legile. Ei le descopăr numai. *Legile trebuie să fie justificate prin ceva mai mult decât voința unei majorități.* Ele trebuie să se bazeze pe eternele fundamente ale dreptății și ale dreptului. Dreptul de proprietate și drepturile personale sunt la fel. Autogovernarea înseamnă autoajutorare. Așteaptă-te să fii numit demagog, dar să nu fii demagog. Nu sta pe gânduri să fii tot atât de revoluționar ca știința. Nu sta pe gânduri să fi tot atât de reacționar ca tabla înmulțirii. Nu aștepta să ridici pe cel slab, prăbușind pe cel puternic. Nu te grăbi să legiferezi. Legile nu trebuie să corespundă numai trebuințelor materiale. Oamenii au și o natură spirituală. Atinge-te de ea, și ea va răspunde cum răspunde magnetul la cei doi poli. La această trebuință spirituală, iar nu la egoism trebuie să apeleze legile statului“.

Vorbind la Boston, cu ocazia unei sărbători școlărești, el a spus:

„Fiecare creștere depinde de o activitate. Vieța se manifestă numai prin acțiune. Nu există dezvoltare fizică sau intelectuală fără efort, iar efortul înseamnă muncă. Munca nu este un blestem, ci o prerogativă a minții, — singurul mijloc pentru a ajunge la maturitate și singura măsură a civilizației. Sălbaticii nu muncesc. Dezvoltarea unui sentiment care disprețuește munca, e un apel dela civilizație la barbarie“.

Într-o circulară adresată statelor, ei spune:

„Democrația nu înseamnă să sari, ci să construiești. Democrația nu înseamnă să neg dreptul divin al împăraților — *divine right of kings*, — ci ea satisface pe toți oamenii cari cer pentru sine drept divin. Democrația e marea putere creatoare a veacurilor. E alfa și omega în relațiunile oamenilor față de alți oameni, e începutul și sfârșitul. După cum nu există nici o îndoială în solemnitatea gravității în lumea fizică, tot așa nu există îndoială în triumful democrației în lumea lucrurilor omenești: singura chestiune e când și unde se va împlini. Fundamentul ei stă deasupra veșniciei. Nu legile fac ordinele, ci ordinele fac legi. Sânguința, economia, caracterul

— nu depind de guvern. Guvernul nu poate elibera pe oameni de muncă. Politica nu e un scop, ci un mijloc“.

Ne-am înșelat, cumplit, ne-am înșelat prostește, crezând până acum că America e mare prin avioanele sale aeriane și tancurile misterioase. Acestea sunt un fel de avis pentru un fel de amatori. America astăzi se transformă în țara celei mai active și mai absorbite culturi. De aceea, — pentru bucuria unora, sau frica altora, — istoria omenirii va începe, nouă, acolo, în America, la adăpostul cugetărilor omului politico-cultural, dacă Europa nu se va feri de bomba transformismului utopist, care o va arunca în aer, și dacă nu se va îneca în grăsimea infectă și râncedă a burghezului pleșuv, transpirat, sensual și sterp.

G. M. IVANOV





Variațiuni pe aceeaș temă...

Gazetele din Paris au anunțat deunăzi o întâmplare, foarte tristă după modesta mea părere. (Nu știu dacă ați observat că părerile, cași iubitele noastre, încep prin a fi modeste). Iată despre ce e vorba. Doamna Athena, celebra chiromancieră franceză (despre care n'ați auzit, probabil, niciodată) s'a sinucis din pricina mizeriei, trăgându-și un foc de revolver în inimă. Glonțul, după ce i-a străbătut ambele picioare, a ieșit prin tâmpla dreaptă, oprindu-se într'o oglindă. Nefericita a sucombat imediat. (Chiromanciera, nu oglinda).

Nimeni nu e profet în țara lui.

Dar, nu pentru a ajunge la această constatare (asupra căreia d-l N. Iorga meditează de un sfert de secol) am transcris în ritm vesel acest macabru incident. Nenorocirea prezintă și o lature amuzantă. Doamna Athena, ca orice biată femeie, avea patima jocului. Și, pentrucă reumatismele nu-i îngăduiau să joace schimmy, juca la Bursă. Un sport neasemănat mai periculos decât dansul, căci, în urma unui pas greșit cursul unei acțiuni poate să cadă atât de rău, încât să nu se mai ridice niciodată. Ceeace nu se întâmplă unui dansator. Pe acesta, în orice caz, îl ridică Salvarea...

Înainte de a-și da sufletul dna Athena a primit însă vizita unui gazetar. (Gazetarii sunt o speță de oameni mai rea decât creditorii; aceștia, cel puțin, vin numai a doua zi după înmormântare). Reprezentantul opiniei publice a întrebat-o: — „Cum se poate, doamnă, ca tocmai dumneavoastră, care ați prezis războiul mondial, cutremurul din Japonia și conferința d-lui Iuliu Maniu, să fiți victima unui asemenea accident neprevăzut? N'ați putut să ghiciți măcar cursul de mâine al leului?“

Doamna Athena, celebra chiromancieră (pe care, acum cred că o cunoașteți) a dat ochii peste cap și a șoptit, expirând: — „Cine să le știe, maică, pe toate? Cine să le știe?“

* * *

Întâmplarea de mai sus m'a silit să mă gândesc la situația politică din România de doi ani încoace, ziarele dela noi nu se îndeletnicesc decât cu prorocirea: cine va veni la putere

după liberali? Se credea odată că oamenii cei mai chemați să se preocupe de afacerile publice sunt cărturarii. E o greșală. Astăzi e vremea cărturăreselor...

Oamenii sunt superstițioși. Un simplu exemplu. Plictisit de atâta așteptare, dar mai ales curios de rezultatele viitoare ale recente sale fuziuni, d-l C. Argetoianu s'a adresat unui cunoscut specialist în științele oculte, punându-i următoarele două întrebări: a) când ajunge ministru d-l Virgil Magdearu? și b) cine plătește bonurile de tezaur? Din nefericire, ședința n'a putut să aibă loc, pentru că ocultistul cu pricina nu citea decât în palmă, și d-l C. Argetoianu n'a consimțit cu niciun preț să-și deschidă pumnul. Nici d-l general Averescu n'a rezistat ispitei de a răscoli puțin secretul zilei de mâine. Șeful partidului poporului s'a adresat unui astrolog. (Mi se pare că l-a ales pe d-l Enric Oteteleşanu, directorul Observatorului dela Filaret, pentru că e din partidul poporului). Priceputul cercetător al firmamentului a studiat toate constelațiile, (în special constelația național-țărănească) a așezat sorții în platanele Cumpănei, și a venit într-o târziu cu răspunsul: — „Apoi, domnule general, tot steaua dumneavoastră e deasupra!“

Singur d-l Vintilă Brătianu nu se sinchisește. Președintele Consiliului de miniștri e calm, zâmbitor și pare stăpân pe situație. Nici capul nu-l doare, decând i-a dat în cărți d-l Mihail Ferechide (vechiul specialist al partidului) care, înșirând pe divan cele douăzeci și patru misterioase dreptunghiuri de carton colorat, (marca Grimaud) i-a spus în taină: — „Să n'ai nicio grije, nu ne-am jucat încă ultima noastră carte...“

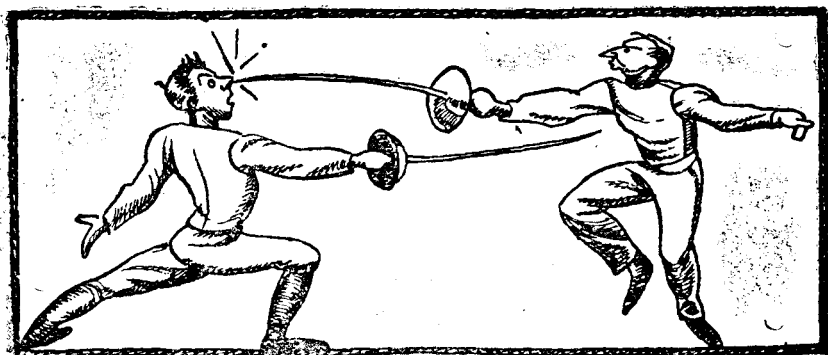
* * *

Cu toate acestea, am cuvintele mele să cred altfel. Eri, pe când treceam pe strada Campoducului (nu vă importă ce căutam pe acolo) m'am oprit la o bătrână mahalagioaică, (o foarte venerabilă persoană, care închiriaza cu ora, în fund, o mică odăiță pentru tineri de ambe-sexe) și am rugat-o la plecare, să-mi ghicească în cafea. Am băut o excelentă gingirle, și am întrebat-o despre toate. Mi-a spus că n'am să ajung să-mi plătesc datoriile, (ceeace știam dinainte) că mă înșeală iubita (ceeace, spun drept, cam bănuiam) și că o să câștig la loteria „Sindicatului Presei din Ardeal“ (ceeace mă îndoiesc, pentru că nu mi-a garantat că are să se tragă vreodată). La urmă, m'am interesat, în treacăt, și de soarta guvernului. Gazda a luat ceașca în mână, a sucit-o pe toate părțile, s'a uitat în fund, și m'a privit lung.

— „Ce e, 'coană Lino, nu se vede?“

— „Ba da, sufletele, se vede, — da'i pe drojdie...“

CRONICARUL CAPITALEI



GAZETA RIMATĂ

Țigani se sfătuiră...

— Fragment din cântul al noulea al Țiganiadei —

Văzând soborul celor o sută
Cai lor îs loviți cu vrăjmășie,
Și că durerea nu li-e pricepută,
S'au gândit să caute tovărășie...
A s'apăra e silit fieșcare,
Când nu i mai rămâne altă scăpare.

Trimis-au deci soli, cu porunci anume,
La locul ce Topoloveni îi zice,
Mergând și tot întrebând prin lume,
De Mihalache, cu cete voinice,
Să-i dea plocon bogat de bucate,
Rugând, să te fie de-acum, ca frate.

Solia umbla în rânduri dese,
Cu Voivodul Ghiulucă în frunte
Cu Csicso Parpanghel, tot fețe alese,
Și cu alte obrazuri mai mărunte.
Iară Mihalache, în ițari de vară,
Li aștepta, bucuros, la scară.

— „Bine-ați venit, boieri dumneavoastră,
„Și cred că ușor ne-om înțelege.

„Să ne stătuim și noi cu ceata noastră.
„Om vedea apoi, ce s'o alege...
Zicând așa, își jăcu vânt cu cămașa,
Și se pupă cu Goldiș, cu bulibașa.

Deci, fiecare-și strânse acolo sfatul
Și 'ncepură astfel târguiala.
Privea la ei, minunat, tot satul,
Văzând cât de bine le merge tocmeala.
Erau toate mai-mai să se isprăvească,
Când Neicu Vaida începu să grăiască:

- „Astă cărdășie, nu zic, ar fi bună,
„Că suntem cam sleiți de putere,
„Dar pe Ghiulucă l-aș ruga să ne spună,
„Cum o'nvărtim cu ăla, cu Stere?
„E'n stare mișelul pe toți să ne vânză,
„La Nemți, pentr'o puțină de brânză“!

- „Așa e!“ (răcniră în cor, musajirii).
— „Să-l tragă în țapă!“ — „Bucăți să ni-l taie!“
Iar Csicsó Parpanghel, strângând volintirii,
Le porunci să-l ia la bătae.
Dar vezi că la rându-i, voivodul Sterică
Nu vru nici el să știe de frică.

- Și-așa vorbi: — „Eu n'am nici o vină,
„Dar ăștia sunt tâlhari de untură,
„Dau iama'n cămară, și fură slănină,
„Și spirtul din borcane ți-l fură!“
Atunci Niculaie, ce-i spune și Lupu,
— „Pă ei! (le strigă) să le'ntorcem șurupu!“

Zadarnic le aduseră câțiva aminte
Că alte rosturi căutase tocmeala,
De geaba... Voinicii îi dădeau 'nainte,
Că se'ncinsese în lege păruiala!

.....
Comedia asta s'a jucat, ca la teatru,
La anul nouă sute două zeci patru.

NICULIȚĂ FUZIUNE

sarostele calimărilor



INSEMNĂRI

Surpriza noastră. — Multe surprize ne-a servit pe tava incommensurabilă a pertractărilor ridicola opintire spre fuziune a partidelor național și țărănesc. Surpriza cea mare, firește, a fost însăși hotărârea celor două congrese, chemate cu mare alai să ratifice o contopire trâmbițată pretutindeni, și cari s'au pomenit înjurându-se ca la ușa cortului. Au fost însă și surprize mai mărunte, cari, dacă au trecut uneori neobservate, aceasta nu scade nimic din adorabilul lor pitoresc.

Așa s'a înfățișat înaintea ochilor noștri, cari au răul obicei de a răscoli puțin și trecutul, ieșirea dlui Alexandru Vaida împotriva dlui C. Stere. Fostul medic al băilor din Karlsbad a găsit accente impresionante pentru a veșteji atitudinea din timpul războiului a basarabeanului dela Soroca. A amintit cu vădită emoție de suferințele pe cari le-a îndurat în temnițele dela Seghedin (unde au stat alții) — de ștreangul care i se pusese la gât (pe vremea când se plimba, liber, prin Elveția) — de ținuta sa dârză în fața aghiotanților lui Franz Iosef (cu cari făcea politică prin cafenelele din Viena) și a sfârșit prin a respinge cu repulsiune tovarășia cu fostul director al *Luminei*.

Hotărât lucru, dl C. Stere a avut o atitudine greșită în marea chestiune națională. Pentru ce protestează însă dl Alexandru Vaida? Dumnealui a gândit și a acționat absolut la fel. Recitiți

faimosul articol din *Oesterreichische Rundschau*, scris, după cum se știe, tot cu revolverul la tâmplă, și veți aprecia perfecta armonie dintre vederile celor doi teoreticieni ai alianței noastre cu Puterile centrale. Nici dl Alexandru Vaida nu cerea altceva, după ce România intrase în războiu, decât o alipire umilitoare a tuturoră subț aripa ocrotitoare a Habsburgului. Până și cunoscutul memoriu, prin care se propunea detronarea Dinastiei și alegerea împăratului Austriei ca rege al României, nu e un document pe care dl Alexandru Vaida să-l fi cetit astăzi pentru întâia oară. Dl C. Stere ar putea să spună câte ceva în această privință.

Iată pentru ce am rămas profund mirați. Ne inchipuiam, dimpotrivă, că amintirea atitudinii comune de altădată, va fi un argument în plus pentru cimentarea unor noi legături de amiciție politică. Și când colo? Dl Alexandru Vaida, teoreticianul dela gazetele nemțești, se repede cu o furie patriotică nebaneuită asupra dlui C. Stere, bunul său tovarăș de idei al zilei de ieri...

Mărturisim sincer, și cu rușine, nu mai pricepem nimic.

„Drepturile omului“. — Cetitorii revistei *Țara Noastră* cunosc destul de bine, din cele scrise aici, călcarea de lege săvârșită cu suprimarea *Libertății* dela Orăștie. Ne-am simți

datori să protestăm în fața absurdei violențe, și am făcut-o cu atât mai vărtos cu cât libertatea tiparului nu numai că nu slujise de data aceasta o acțiune de primejdiuire a siguranței noastre naționale, dar, dimpotrivă, gazeta osândită la moarte a părintelui Ion Moța putea să stea, — chiar în fața foilor guvernamentale, — drept pildă de cuviință, de ordine și de patriotism. Lovitura dată celei mai vechi și mai răspândite publicații populare din Ardeal nu constituia, deci, numai un act arbitrar, era o prostie.

Ne așteptam, se înțelege, să răsară acum de undeva și protestul presei din Capitală. Nu eram atât de naivi, ca să cerem indignarea oficioaselor guvernului. Viitorul are altă menire decât aceea de-a înfiera abuzurile ridicole ale puterii executive. Credeam, însă, că șampionii democrației vor striga (cel puțin de rușine) în fața revoltătorului atentat îndreptat împotriva unui gazetar român. Rotativele din strada Sărindar n'au cruțat niciodată cerneala pentru a apăra, în numele drepturilor omului, desăvârșita libertate a scrisului, și oricâteori a avut prilejul, d. Kalman Blumenfeld s'a declarat categoric împotriva cenzurei.

Persecutata *Libertate* a părintelui Ion Moța, nu numai că a avut de suferit rigorile regimului excepțional, dar, de aproape o lună, fiindu-i interzis să mai reapară, a fost nevoită să-și schimbe titlul, pentruca astfel cel puțin abonații ei să nu fie păgubiți. Ei bine, n'am zărit nicăeri în coloanele *Adevărului* sau ale *Luptei*, măcar un cuvânt spus în șoaptă, împotriva cazului dela Orăștie. Pentruce? Pentrucă inimoșii umanitariști din Galiția, cu bine hrăniții lor „șabășgoimi“, nu admit să se împărtașească de binefacerile constituționale decât bomba lui Max Goldstein, șantajul lui Leonard Șloimsohn și traducerile lui Adolf Ștern.

Părintele Ion Moța, care nu e nici în serviciul băncei „Marmorosch, Blank“ nici în solda Moscovei, și care e un mizerabil antisemit, nu merită nici o atenție. Dimpotrivă, strajnicii democrați au prilejul să rădă pe 'nfundate de pășania naivului popă dela Hunedoara, care și-a închipuit că nu-l pân-dește nici o primejdie, câtă vreme-și slujește neamul cu credință și cu înțelepciune.

Discreție... Știam și până acum, că dl Iuliu Maniu, care mai este încă șeful partidului național și care era cât pe aici să fie șeful partidului național-țărănesc, ambiționează să apară drept cel mai abil bărbat politic din Europa centrală. Nu ne-am închipuit însă, că fostul președinte al Consiliului dirigent e, în acelaș timp, unul din cei mai discreți cetățeni ai României întregite. Intr'o țară, în care nadlerii ascultă pela uși și agenții de poliție șterpelesc scrisorile uitate prin hoteluri, fostul președinte al Consiliului dirigent trece misterios și surăzător ca un sfinx de urdă, făgăduind într'o parte, declarând amor de partea cealaltă, foarte hotărât să nu știe dreapta ce face stanga...

Așa a procedat priceputul cărmaci al celor o sută și în decursul ultimelor tratative (ultimele, nu însemnează și cele din urmă) cu gruparea dlui Ion Mihalache. S'a jurat în fața dlui C. Stere, că n'are nimic de spus împotriva-i, s'a pus apoi chezașie pe lângă dl Stelian Popescu, asigurându-l că fostul director al *Luminei* va fi sacrificat, și era foarte convins că totul se va aranja dela sine.

S'a întâmpnat însă altfel. Dl C. Stere, văzându-se dintr'odată ținta atacurilor partidului național, a dat cărțile pe față și a mărturisit adevărul. Se știe prin urmare, acum, că dl. Iuliu Maniu a fost acela care a bătut întâi

la ușa ostracizatului, jurându-i că nu-l socotește o piedică în calea fuziunii, vizitându-l în nenumărate rânduri, și punându-i o singură condiție: „să nu mai spună la nimeni!“

Și n'ar mai fi spus, dl C. Stere, nimic, dacă fostul președinte al Consiliului dirigent s'ar fi ținut de cuvânt. Dar dl Iulu Maniu a dat frâu slobod dlui Alexandru Vaida, care a ținut o tumultuoasă dizertație despre șantajul Basarabiei (dulce preludiu al înfrățirii apropiate) și dl. C. Stere a trădat taina târguieților. Dl C. Stere nu e un om discret, dl C. Stere nu știe să facă politică, dl. C. Stere e un om periculos...

Farmecul tăcerii. — Gazetele din strada Sărindar se folosesc împotriva noastră de cea mai cumplită stratagemă. Ne ignorează, hainele, fără nici o milă, cu o stăruință ucigătoare. E pur și simplu îngrozitor!

Lupta, organul politic al tribunului Albert Honigman, își pune oricând onestele ei pagini la dispoziția corespondentului la Buhuși, istorisind pe trei coloane odioasă agresiune săvârșită asupra acestuia de un cetățean indignat, care a refuzat să se lase șantajat, dar n'a vrut să publice nici în ruptul capului măcar o dare de seamă de trei rânduri despre adunarea „Societății scriitorilor români“, pedepsindu-i astfel pentru îndrăsneala de a fi ales ca președinte al lor (fără consimțământul dlui Emil D. Fagure) pe dl Octavian Goga. **Adevărul literar și artistic,** monitorul cultural al prozatorului Grauer din Karlsbad, a ajuns la al treizecilea articol despre traducerea din Schakespeare ale dlui Adolf Ștern, care a transpus suferințele prințului Hamlet în cel mai autentic jargon, dar, n'a nevoie să afle că premiul național de literatură a fost oferit anul acesta și directorului *Țării Noastre.*

Va să zică, unde n'a biruit calomnia pamfletarului, cu toate îndrăsnețele ei tentacule, se încumetă să triumfe boicotul reporterului. E de ajuns ca nodurosul plaivas al confratelui Nedelea să nu ia act despre existența noastră pe lume, pentru a înceta din viață, imediat. Dl Octavian Goga n'a fost primit la „Academie“, n'a vorbit la adunarea dela Arenele romane, n'a scris niciodată o poezie și nu joacă, în România, nici un rol politic...

Rețeta e cât se poate de simplă. Ocunosc toate judecătorii de pace. Ea se rezumă la tradiționalul — „Nu știu, n'am văzut!“ Dar, cu o asemenea armă n'a fost ucis, până acum, nimeni.

O biruință românească. — Numărul din 21 Iunie al lui *Neues Wiener Tagblatt* ne aduce vestea unui răsunător succes al cântăreților români la *Opera Populară* din „Cavalleria rusticana“ și „Paița“ în rolurile principale cu Jean Athanasiu, Grozăvescu, Viorica Ursuleac, iar ca dirigent având pe Jean Bobescu. Ziarul pomenit nu pregetă să scrie că reprezentația a fost „o minune“. Despre Jean Athanasiu, în Tonio, are aceste cuvinte: „Caracteristica mască și apariția realistă alcătuiesc originalitatea acestui artist încă plin de tinerețe, al cărui bariton cu strălucit sunet ca de orgă îi susține jocul viu și dramatic. A cântat italianește, cu toate că, sau tocmai pentru că e român, și dovedește o bună școală italiană. După zece chemări numărate a trebuit să repete „Prologul“ și a știut în tot cursul jocului să-și reliefeze rolul prin nuanțe drastice“. Despre Grozăvescu, care în aceeași seară cântase în „Paița“ întâiu la Opera de Stat scrie: „după aria „Ridi Pagliacci“ a a deslănțuit o vijelie de aplauze cu mâinile și cu picioarele“. Despre Viorica Ursuleac: „de sigur și din punct de vedere al cântecului și al jocului“

e cea mai bună Nedda dela Opera Populară". Bobescu a condus orchestra „cu mult temperament". Sala arhiplină „a sărbătorit pe artiști cu entuziasm". Și ziarul încheie: „Athanasiu, Grozăvescu, Ursuleac și Bobescu, — România a biruit astăseară cum a voit."

Reproducem cu satisfacție acest omagiu, pe care un ziar sgârcit de obicei în calificative cum e *N.-V.-Tagblatt* îl aduce cântăreților noștri și României, care „a biruit cum a voit". Adăugăm însă cu regret că România care primește omagiile acestea nu e de fapt România oficială. Acea, fie prin ministerul Artelor fie prin al Externelor, e cu totul streină de astfel de lucruri, cari se cheamă propagandă culturală. Ea nu le-a voit și nici nu le voiește. Cei cari le-au voit sânt studenți români din Viena, cari, prin simple legături de prietenie și nesusținute de nicio oficialitate, au organizat această splendidă biruință a cântăreților noștri. Lor și artiștilor le trimitem un cald cuvânt de mulțumire.

Neddea și regele Belgiei. — Gazetele cu adevărat democrate din București, și toată lumea știe că acestea sunt numai câteva, au anunțat cu litere de o șchioapă, că dl Neddea-Nadler, redactor la ziarul *Dimineața* a fost decorat cu „Coroana Belgiei" în gradul de (cremă) cavalier. E o bine meritată distincție, care răsplătește o carieră dintre cele mai lucrative.

Acum cinci-șase ani, distinsul ziarist vindea pe strada Lipscani bumbi de pantalon cu capsă automată, țipând din adâncul bojocilor: — „Nu mai trebuie ac, nu mai trebuie cusut, nu mai trebuie nevastă"! Inchipuindu-și că se poate scrie fără gramatică după cum se pot fixa nasturii fără ață, întreprinzătorul analfabet a intrat mai târziu în presă, unde a rămas, cași în comerț, tot ambulant.

În această calitate, ministerul nostru de Externe, prin legația României din Paris, care are în grija ei și treburile celei din Bruxelles, l'a recomandat mai departe și dl Nadler-Neddea a ajuns să fie unul din pușinii noștri compatrioți decorați de regele Belgiei.

Cine susținea că nu suntem cunoscuți în străinătate?

Propunem, prin urmare, să se urmeze pe acelaș drum. Candidatul nostru pentru premiul Nobel, în anul viitor, va fi dl Mendală Mochen Sfurim, ilustrul prozator român dela revista *Hasmonaia*.

Pățania dlui Goldiș. — Interesantă ni se pare, în urma fuziunii care s'a făcut și nu s'a făcut, situația personală a dlui Vasile Goldiș. Fruntașul arădan, care este și vicepreședintele partidului național, a pășit din primul moment ca autorul principal al proiectatei contopiri, inițiind cele dintâi tratative, stăruind pentru netezirea asperităților, ducând pe dl Iuliu Maniu în casa dlui C. Stere și expunându-și toată reputația sa în favoarea deplinei înțelegeri dintre cele două partide. Acțiunea sa părea că va fi încununată de succes, prietenii se pregăteau să-l felicite, totul fusese aranjat, când izbucniră, pe negândite, dificultățile. Tot eșafodajul de convorbiri și de procese verbale, clădit cu asentimentul loialilor săi tovarăși politici, se prăbuși în ceartă și ridicol. Dl Vasile Goldiș, dat de minciună în fața oamenilor cu cari se înțelesese, s'a făcut nevăzut, n'a suflat o vorbă, n'a ținut nici un discurs și n'a publicat nici o declarație la gazetă. S'a retras în umbră și așteaptă să se limpezească tulbureala.

Zărele au vorbit în timpul acesta despre demisia sa din partidul național. Dl Iuliu Maniu a desmînțit-o, ceea ce însemnează că se poate foarte bine ca ea să existe în realitate. Adevărul vorbește numai despre „a-

dânca măhnire" a președintelui *Asociației* dela Sibiu, care ar avea puternice motive să se plângă de pășania sa. Nu avem de unde să știm ce crede și ce face dl Vasile Goldiș. Se va vedea la vreme. În orice caz, un singur fapt e cert, solidaritatea familiară a partidului național nu stă pe roze. Un val greu de decepție s'a lăsat asupra nevinovaților călători, oboșiți de lunga excursie circulară la care au fost supuși. Abia se arătase un loc de odihnă. Era o prispă de casă de la țară, mai era apoi colțul unui ghișeu de bancă internațională; puțin, e drept, dar se isprăveau odată interminabilele rătăcirii. Și acum, dl Iuliu Maniu pornește mai departe cu dăsa pertractărilor...

Pășania dlui Vasile Goldiș poate să slujească de învățătură celor cari ar încerca să creadă, cu convingere, într'o altă fuziune.

Căsătorie pe încercate. — S'a propus, la un moment dat, și această soluție. Să nu se facă, cu alte cuvinte, decât o fuziune de probă între partidele dlor Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Să-și adune logodnicii gospodăria laolaltă, și, cum s'ar zice, să... se încerce reciproc, văzând dacă pot să trăiască împreună. Obiceiul există în unele părți ale Banatului, și pe-alocurea dă rezultate destul de bune. E adevărat, că uneori fata se întoarce îndărăt la părinți alungată și bătută; dar, câteodată, metoda reușește, și nunta în cele din urmă tot se face, cu alai, cu veselie și cu copil. În cazul acesta, mireasa se chiamă că a trecut examenul în mod satisfăcător, și toată lumea e mulțumită.

La așa ceva s'a gândit și dl Csicso Pop, când a propus partidului țărănesc experiența unui menaj provizoriu, cu făgăduiala expresă, că dacă oamenii or vedea că se pot înțelege, să se închee și contractul de căsătorie, în toată

regula. Din nefericire, dl. Ion Mihalache a respins seducătoarea propunere, obiectând că pela Muscel nu se obișnuiește așa ceva, pentrucă e de rușine.

O afacere de aur. — Nu e vorba despre comedia cu același nume, care s'a reprezentat acum câțiva ani pe scena unui teatru din Paris, obținând un succes desăvârșit. Aici nu facem cronică dramatică retrospectivă. E vorba despre o simplă scenă parlamentară, petrecută deunăzi la Cameră, în cursul căreia dl Iuliu Maniu a ținut să apară ca un specialist pe tărâmul exploatării metalelor prețioase. Efectul comic, prin urmare, n'a fost cu nimic mai coborât.

Dl Tancred Constantinescu, ministrul Industriei, care, spun gurile rele, ar fi având și titlul de inginer, s'a încumetat să conteste competența fostului președinte al Consiliului dirigent, argumentând că acesta, în calitatea sa de avocat în pensiuie al Consistoriului din Blaj, nu se poate pricepe la extragerea din pământ a aurului. Profundă eroare! Pentrucă domnul Iuliu Maniu, în afară de excelențele sale aptitudini juridice (pe cari din nefericire nu le folosește decât ca să incurce treburile în politică) a mai moștenit (nu se știe de unde) și cinci pogoane de pășune, dedesubtul cărora, toată familia jură, zace numai aur, aur curat. E un soi de altă ladă goală, pe care nime n'are curajul s'o deschidă, și pe capacul căreia s'au așezat, la Ofenbaia, toate nădejdiile creditorilor.

Bineînțeles, din miraculosul subsol nu s'a scos până acum nici atât aur cât să pui pe-o măsea. Aceasta nu-l împiedică însă pe dl Iuliu Maniu să apară, la tribuna Camerei, ca un adevărat cunoscător al chestiunii... Așa se stabilesc reputații.